

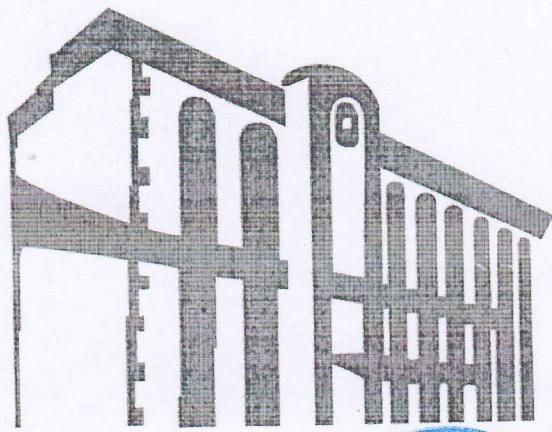
ISSN 2412 - 2149

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАФЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТИ

ХАБАРШЫСЫ

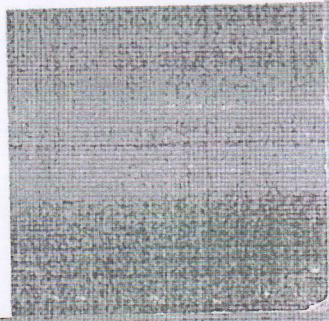
“ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫ” СЕРИЯСЫ

копию заверю,
Ученой секции
КОПИЯ ВЕРНА

3 (46) 2017

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

1 Белім

ЖОГАРЫ МЕКТЕПТЕ МАМАНДАРДЫ КӘСІБІ ДАЯРЛАУ
ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ

Раздел 1

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Part 1

A THEORY AND PRACTICE OF PROFESSIONAL PREPARATION OF
SPECIALISTS IS AT HIGHER SCHOOL

Mehmet T., Bissenbayeva Zh. Professional competence enhancement technology of future specialists in higher education	7
Кудайбергенова М.С. Теоретические аспекты формирования письменной формы общения в формате делового письма	12
Норузова Г.Б. Технология формирования этической культуры будущего учителя в образовательном процессе вуза	18
Бурнаев З.Р., Мугалов М.К. Об изучении литературного наследия генерала Нурмагамбетова Сагадата Кожахметовича при подготовке студентов военных кафедр вузов Казахстана.....	27
Бейсембаева А.А., Курбанова А.Н. Педагогический потенциал ценностей иноязычной культуры в процессе социализации личности	39
Бейсембаева А.А., Омирзакова А.Т. Педагогические условия формирования готовности к инновационной деятельности будущего педагога с помощью средств информационных технологий	50.
Айлауова Ж.С. Қазак және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтеддерді оқыту негізінде студенттердің дискурсивті құзіреттілігін дамытудың едістемелік негіздері	56

2 Белім

ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Раздел 2

СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
ОБУЧЕНИЯ

Part 2

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING

Pak Y., Ossokina D. The use of role-plays and further discussions in the formation of intercultural communicative competence at level B1	63
--	----

THE ROLE OF PORTFOLIO IN DEVELOPING REFLEXIVE- AND-
DEVELOPING COMPETENCE IN THE PROCESS OF
LEARNING A FOREIGN LANGUAGE.

Savankova M.V.¹, Erzhanova A.E.¹

¹master, Kazakh Ablai Khan University of International Relations
and World Languages, Almaty, Kazakhstan
marina.savankova@mail.ru
asselya.e88@mail.ru

This article explores the possibilities of Portfolio as a tool for developing reflexive- and- developing competence in the process of learning a foreign language. For the formation of the personality of the subject of intercultural communication, it is extremely necessary to develop an adequate self-assessment among students learning a foreign language, since it is precisely one of the main factors determining the effectiveness of educational activity. Self-evaluation is represented by cognitive and emotional components. As a condition for the formation of adequate self-evaluation, cooperative learning and own educational activity are considered, in the process of which the assimilation of evaluation criteria, their kinds, forms, etc., takes place. Portfolio is considered as a tool for implementing a self-reflexive approach to teaching foreign languages on the basis of self-monitoring and self-assessment.

Keywords: Portfolio, reflection, self-evaluation, self-assessment, self-learning, subject of intercultural communication, European language portfolio.

ӘОЖ 37.026
FTAMP 14.35.09.

ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУДА РЕФЛЕКСИВТІК АМАЛДЫ ЖҮЗЕГЕ
АСЫРУДАҒЫ ТІЛДІК ПОРТФОЛИОНЫҢ РОЛІ

Саванкова М.В.¹, Ержанова А.Е.¹

¹магистр, шеттілдік білім беру кафедрасының аға оқытушысы, Абылай хан
атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ, Алматы, Казакстан
marina.savankova@mail.ru
asselya.e88@mail.ru

Аталған макалада шетел тілін оқыту үрдісінде рефлексивтік-дамытушы күзіреттілікті калыптастыру құралы ретінде Портфолио мүмкіндітерін қарастырады. Оку әрекетінің нәтижелілігін анықтайтын негізгі фактор ретінде ШТ оқушылардың өз-өзін адекватты бағалауды калыптастыруға аса жақет мәдениетаралық катысмынын субъекті ретінде тұлғаны калыптастыру. Өзін - өзі бағалау когнитивтік және эмоционалдық компоненттермен бірге ұсынылған. Адекватты өзін-өзі бағалауды калыптастырудың жағдайы ретінде баға критерийлері. Адекватты өзін-өзі бағалауды калыптастырудың жағдайы ретінде баға критерийлері. Адекватты өзін-өзі бағалауды калыптастырудың жағдайы ретінде баға критерийлері. Адекватты өзін-өзі бағалауды калыптастырудың жағдайы ретінде баға критерийлері.

Тірек сөздер: портфолио, рефлексия, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі оқыту, мәдениетаралық катысым субъекті, Еуропалық тілдік портфолио.

Казақстан Республикасының шеттілдік білім беру жүйесінде соңғы он жылда болған түбекейлі өзгерістер шетел тілін оқыту әдістемесінің негізгі категорияларын қайта қарауга әкеліп соғады. Шеттілдік білім берудің соңғы нәтижесі ретінде Құнанбаева С.С.-тың ізін қуалашы заманауи әдіскерлер тұлғаны «мәдениетаралық катысым субъекті» - лингвосоциумның нормаларына сай қатысым мен мінез-құлық мәдениеті, мәдениетаралық катысымның социолингвомәдени компоненттерінің мықты бекітілуін корсете алатын, катысым жағдаятының түр-түрлі болып өзгеруіне икемді әрекеттесе алатын, тұлғаның мәдениетаралық катысымды дөлме-дәл іске асыру мен субъектің «екінші когнитивтік сана-сезімін» көрсетуші, мәдениетаралық катысым әрекетті-коммуникативтік және когнитивті - білім негіздері жоғары деңгейде қалыптасқан тұлға ретінде қалыптастыруды айқындайды [1, 116-137 б.]

«Мәдениетаралық катысым субъекті» тұлғасын қалыптастыру тұлғаның оқытылып отырған тіл мәдениетін қабылдаудың үш сатысы арқылы іске асады:

- 1) өз тілінің нормалары мен құндылықтары арқылы оқып жатқан шет тілінің мәдениеті туралы бастапқы деңгей көрінісі ретінде оқып жатқан шетел тілінің мәдениетін этноцентрикалық түрде қабылдау;
- 2) оқып жатқан көғамдастық өмірі мен түрленген стилі туралы білімді жинақтау арқылы ШТ құралдарымен мәдени өз-өзін тануды қалыптастыру;
- 3) тұлға өмірінің мақсаты болып социомәдени құзіреттіліктің жоғары танылған деңгейі ретінде «мәдениеттер диалогының субъекті» тұлғасын қалыптастыру.

Аталған үрдісте Құнанбаева С.С. мәдениетаралық катысым субъекті болып саналы түрде жоспарлай және ниеттене алатын, өз-өзіне жауапты, оку әрекетінде белсенді позициясы бар оқушыны атап етеді. Тұлғаның санасында ШТ менгерудің өзіндік және жеке стратегиясын айқындайтын когнитивтік құрамдас бейне қажеттілігі бар екенін ескеру қажет. Бұл когнитивтік - таным әрекеті іздену және шығармашылық, өз ойын білдіретін әрекетті көрсетіп ынталандырады және тұлғаның катысымдық және таным-шығармашылық, өз-өзін бағалайтын, өз-өзін реттейтін, мақсатты біртіндеп тұжырымдай алатын, тұлғаның саналы түрде рефлексивтік-дамытушы, реттеуіш шығармашылық әрекетін жүзеге асыруды көрсетуге және ынталандыруға арналған. Демек, оку әрекетінің белсенді субъектінің саналы дамытушы - рефлексивтік әрекеті негізінде «оку» үрдісіне «оқыту» үрдісін аудару мүмкіндігін

жасау қажеттілігі туындаиды [1, 137-138 б.].

Сонымен, оқу әрекетінің тиімділігін аныктайтын факторлар арасында окушының рефлексивтік әрекеті, атап айтканда, өз-өзін бақылаумен катарап ез-өзін бағалау манызды болып саналады: Аталған ұтымды толығырақ қарастырайық.

Психологияда өзін-өзі бағалау деп тұлғаның өзін бағалауы, өз мүмкіндіктерін, қабілеттерін, қасиеттерін және басқа адамдар арасындағы орын түсінеді. Өзін-өзі бағалау деп (А.И. Липкинаның сонынан) біз окушының өзінің қабілеттеріне, мүмкіндіктеріне, жеке қасиеттеріне және өз әрекетінің нәтижелеріне деген катынасын түсінеміз [2, 76].

Өзін-өзі бағалауды зерттеуге арналған еңбектерде екі бағытты атап етеді: тұлға мен өзін-өзі бағалау және өзін-өзі тану мен өзін-өзі бағалау байланысы.

А.А. Бодалев таным мен өзін-өзі тану – бірегей диалектикалық үрдістің екі жағы деп қоғам мен адам арасындағы анықталған ішкі байланыстың барекенін, индивидке тән сыртқа бағытталған бағалардың және өзін-өзі бағалау, олардың өзара үйлесуін аныктайтынын атап еткен.

Өзін-өзі бағалау жағдаяты адамды келесідей мәселелерді шешу қажеттілігін тұгызады: өз мүмкіндіктерін сынауға қатысты нысанды талдау; бағалауға сай қасиеттер иегері ретінде өзін-өзі талдау. Осы жағдайда өзін-өзі бағалау – адамның аталған екі мәселені шешу нәтижесі және зияткерлік – рефлексивтік әрекеттің сипатына ие болады.

Зерттеушілер өзін-өзі бағалау құралдары ретінде «жеке бас мәні» субъективтік тәжірибе және жеке бас тәжірибесі барысында жаңартылған тілді аныктайды. Өзін-өзі бағалау негізі болып адамның сыртқы бағалауға, өзінің эмоционалдық-тұтынушылық ортасына тікелей жүргінуі табылады. Адам жоғарыда аталған қасиеттерді автоматты тұрдеге, интуиция негізінде (бейсана қосылады), бағалау жағдаятын кешенді талдаумен сәйкестендіріп; өзін-өзі бағалау өзін-өзі реттеу механизмі ретінде сенімділік пен әрекеттіліктің түрлі деңгейіне ие болады.

Өзін – өзі бағалау құрылымы екі компонентпен берілген – когнитивтік және эмоционалдық. Когнитивтік компонент адамның өзі туралы түрлі деңгейде безендірілуі мен жалпыға бірдей болуын элементарлы түсінігінен бастап концептуалдық-тұжырымдамалық түсінігіне дейін бейнелейді. Эмоционалдық компонент адамның

өзіне деген қарым-катьнасына, «өзіңе деген аффекті» жинақталған, өз әрекеттерімен, алға қойған мақсаттарын жүзеге асыру нәтижелерімен қанагаттану шегіне байланысты болады. Когнитивтік компонент негізін өзін басқа адамдармен салыстыру, өз қасиеттерін ішкі эталондармен сәйкестендіру немесе басқалар әрекеттерінің нәтижелері, осы еki мөлшер арасындағы сәйкесіздік дәрежесін бағалау сияқты зияткерлік операциялар күрайды.

Оқу-тәрбие үрдісінде адекватты өзін-өзі бағалауды қалыптастырудың негізгі жағдайлары болып оқу ынтымақтастыры мен оқу субъектінің жеке оқу әрекеті, бағалар критерийлерін мемгеру, олардың түрлері, формалары, қогами салыстыру мен бағалау амалдары: жеке тәжірибе барысында олардың апробациясы, іс жүзінде тексеру табылады [3, 151-152 б.].

Окушы өзінің білімін, әрекеттерін, мүмкіндіктерін адекватты бағалай алуы маңызды. Әрине, ол үшін окушыда түрлі әрекет салаларында өз жетістіктерін салыстыра алатын құндылықтар шкаласы болуы қажет. Сонымен қатар, окушының жемісті нәтижеге әкелетін әрекет үрдісі туралы толықтай түсінігі болуы өте маңызды. Сондыктан, өзін-өзі бағалау іскерліктерді қалыптастыру (рефлексия мәселесі) отандық және шетелдік психологиямен тұлға дамуының толық және үйлесімді дамуын алға кояды [4, 23 б.].

90-шы жылдарда Еуропа достастық елдерінде ШТ оқытудаeuropalyқ стандартты қалыптастыру, атап айтканда, өзін-өзі бағалау құралы ретінде басталды. Еуропалық стандарт өзіндік әрекет көлемін көтеруді қарастырады, сондыктан European Language Portfolio жасалған. ELРнегізіне ШТ оқып бастаған студенттерде өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі бағалау механизмдері, СД тиімділігін нәтижелі көтеру кабілеттілігін қалыптастыру жатады. Кейбір елдерде журғізілген Portfolio апробациясы, ШТ оқытуда оның колданылу артықшылығын айқындалады.

Біз Portfolio – ны технология ретінде, ШТ оқыту тәжірибесінде рефлексивті амалды жүзеге асыруға мүмкіндік беретінін атын өтеміз.

Portfolio үш бөліктен тұрады: Тілдік Паспорт, Тілдік Биография және Құжаттама [5-7].

Паспортта окушы кысқаша өзінің қатысымдық және мәдениетаралыққүзәреттілігін көрсетеді. Яғни, окушының барлық оқып жатқан шетел тілдері, емтихандары мен олардың нәтижелері, белгілі бір жас кезеңінде немесе өмір бойына болған мәдениетаралық байланыстары, сонымен қатар, өзін-өзі бағалауга арналған кестелер

туралы сөз қозғалады. (CEFR негізінде).

Тілдік Паспорт

Тіл

1. Тілдер және сіз.

1. Менің күнделікті өміріндегі тілдер.

Менің отбасымдағы тіл қатынасы және менің жақындарым сөйлесетін тілдер

- Оқыған жерім _____
 Мектепте оқыған тілдер _____
 Мектептентысоқығантілдерім _____
 Шет елде болған кезендер _____
 Жобалар _____
 Оқу тілдері _____

2. Басқа тілдерде сөйлей алғатын адамдар мен шет елдер туралы менің білімім.

- Меніңшетелдердедостарымбар _____
 Менүнемідостарымменхаталмасьшұрамын _____
 Мен шет елдерде боламын _____
 Басқа елдерде болып жатқан жаңалықтарды тыңдаймын _____

және т.б.

Екінші бөлім. Тілдік Биографияда, шетел тілінің қай жерде, неліктен және қалай оқылғаны туралы маглұмат беріледі. Бұл бөлім, оқушыларға ШТ оку мақсатын және мәдениетаралық тәжірибелі анықтауга, ШТ ағымдағы деңгейін айқындау, бағалауда көмектеседі. ШТ окуда қолданылатын амалдың тиімділігін анықтауға себепкер.

Тілдік Биография 4 бөлімді біріктіреді:

1) Шетел тілін оқудағы менің мақсаттарым – окушы ШТ неліктен оқитынын, сонымен қатар, өзінік көзқарасы бойынша ең маңызды тілдік іскерліктерді анықтайды.

I. Шетел тілдерін окуда менің мақсаттарым (My language learning aims). Тіл _____ (өзіңіздің мақсаттарыңыз туралы жазыныз, қандай тілді және қалай үйренуді қалайсыз)

1. Бұл тілді неліктен оқып жатырысыз? Тіл Сізге жұмыс, саяхат немесе окуға керек пе?

2. Тілді үйренуде Сіз қандай іскерліктерге ие болуыныз керек?

3. Сіз үшін не маңызды: сөзді тыңдалап түсіну, жазу немесе оқып түсіну _____

4. Шетел тілін менгеруде белгілі бір деңгейді үйрену керек пе? _____
5. Қалай ойлайсыз, Сіз үшін шетел тілін үйрену үшін ен тиімді жол? _____

2) ШТ окудағы менің «тарихым» - окушы ШТ окудағы өзінің тәжірибесін хронологиялық ретте атап өтеді, мысалы: тілмен бала кезіндегі тілді курса үйрену; шетел тілінің тасымалдаушыларымен қарым-қатынас; аталған шет тілінде сөйлейтін аймактарда мекендеу; тілді жұмыста колдану; тілді басқа мақсаттарда колдану (демалыста, телебағдарламаларды әрдайым қарасты, газет оқу және т.б.)

II. ШТ окудағы менің «тарихым» (My language learning history).

жылдар	тәжірибе
_____	_____
_____	_____

3) Менің ең маңызды тілдік және мәдениетаралық тәжірибем – оны сипаттау.

III. Менің ең маңызды тілдік және мәдениетаралық тәжірибем (My most significant linguistic and intercultural experiences).

Сіз үшін маңызды болған өзініздің мәдениетаралық (Сізге әсер еткен) тәжірибелерінің туралы жазыңыз _____

Аталған тәжірибе Сіздің оқып жатқан тіл мәдениеті мен тілге деген қарым-қатынасыңызды қалай өзгерти?

Аталған тәжірибе Сіздің шетел тілін оку мен басқа ел мәдениетін түсінуге қалай әсер етті?

Сіз үшін ен катты ұнаганы?

4) ШТ окуда менің ағымдағы артықшылықтарым – окушы аталған деңгейде не істей алатынын бағалайды (сөз әрекетінің барлық түрлері бойынша). Аталған бөлім өзін-өзі бағалауға арналған окулық материалының тілдік және сөз кестесінен тұрады. Өзін-өзі бағалау, өзін-өзі бақылау негізінде өзін-өзі оқыту ШТ менгеру деңгейі (жетілдіру) жүзеге асады.

IV. ШТ окуда менің ағымдағы артықшылықтарым (My current language learning priorities).

Өзін-өзі бағалау параграфы

«Үй, пәтер» тақырыбы бойынша

Тіл _____

1. Искерліктің өзі-өзі бағалауы.

2. Мұғалімнің іскерлікті бағалауы.
3. Дереккөзге нұсқау (мысалы, окулық, тарау, атапған материалды табуға арналған окулық беті).

	1	2	3
Іскерліктер тізімі			
Оқып түсіну (Reading)			
Мен тұрмыстық қызметті төлеу туралы түбіртектердегі акпаратты түсініп оки аламын.			
Мен үй, пәтер сату туралы хабарландыруларды, газеттегі (жіказ, күрілгылар) (және т.б.) оқып түсіне аламын.			
Мен электрикалық үй тұрмыс күрілгылардың жұмыс істеу әрекеті мен нұскаулықтарын оки аламын			
Үй мүшеперінің калдырган қыска жазбаларын оқып түсіне аламын			
Тыңдал түсіну (Listening)			
Мен автоматты жауап беру күрілгысындағы хабрламаны тыңдал түсіне аламын			
Маган арналған сұраптар мен нұскаулықтарды түсінемін және орындаімын.			
Қандай да бір әрекеттерді орындау бойынша бұйрықтар, өтініштерді түсінемін			
Жазу (Writing)			
Мен пәтер (үй және т.б.).сату туралы хабарлама жаза аламын			
Мен жылжымайтын мүлік агенттігінде сауалнаманы толтыра аламын.			
Мен тұрмыстық қызметті төлеу туралы түбіртекті толтыра аламын.			
Мен досыма хат жаза аламын және үй (пәтерді), тұрмыс күрілгының қызмет ету әрекетін сипаттай аламын.			
Сойлеу (Speaking)			
Мен телефонға жауап бере аламын.			
Мен автоматты жауап беруші күрілгысына (пәтерде бар бұйымдарды атап отетін) хабрлама қалдыра аламын.			
Мен пәтердегі бұйымдарды атай және сипаттай аламын.			
Мен заттардын орналаскан жерлерін атай аламын.			
Мен пәтердің, үйдің қайда орналасканын айта аламын.			
Мен досыма хабарласып пәтер жайлы айттып бере аламын.			
Мен анықтама бөліміне телефон шалып досымның (тәнисымның) мекенжайын сұрай аламын.			
Мен конакка шақыра аламын.			
Мен досымды үй мүшелеріне (үй мүшелерін досыма) таныстыра аламын.			
Мен пәтердегі бұйымдар туралы сұрақ коя аламын.			
Мен үй, пәтер туралы әнгімелесе аламын.			
Стратегиялар (Strategies)			
Мен кайта сұрай аламын.			
Мен түсіндіре аламын.			
Мен сұрапты (фразаны) кайта коя аламын.			

Үшінші бөлімде – Құжаттама – окушы ШТ менгерудегі өзінің жетістіктерін раставтын: сертификаттар, дипломдар, ШТ кызықты жұмыстар, яғни ШТ оқуда окушы жетістіктерін дәлелдейтін барлық материалды жинактайды. Оданбасқа Құжаттама курс бағдарламасының үлгілерінен, мысалдарынан, және сипаттамасынан турады.

Portfolio – мен жұмыс барысында өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі бағалау әрекеттері негізінде студенттің өзін-өзі оқытуы, ШТ оқытуда рефлексивтік амалды жүзеге асырып іске асады.

ЭДЕБИЕТ

- 1 Кунанбаева С.С. Современное иноязычное образование: методология и теория. Алматы, 2005. - 264 с.
- 2 Липкина А.И. Самооценка школьника. - М.: Знание, 1976. - 64 с.
- 3 Сорохоумова Е.А. Педагогическая психология: краткий курс. - СПб.: Питер, 2009. -176 с.
- 4 Попат Е.С. Портфель ученика //Иностр. языки в школе.- 2001. - № 1.
- 5 Тілдік Паспорт. – Режим доступа: www.yahoo.navigator.welcome - (дата обращения 15.08.2017).
- 6 Тілдік Биография және Құжаттама. – Режим доступа: www.equals.org/Portfolio_Web_Final/htm - (дата обращения 11.08.2017).
- 7 Саванкова М.В. Portfolio, как современный подход в организации самостоятельной работы студентов по иностранному языку (английский язык, языковой вуз): маг.дисс. – Алматы, 2004.

РОЛЬ ПОРТФОЛИО В ФОРМИРОВАНИИ РЕФЛЕКСИВНО-РАЗВИВАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Саванкова М.В.¹, Ержанова А.Е.¹

¹магистр, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, г. Алматы, Казахстан

marina.savankova@mail.ru

Алматы, Казахстан

В данной статье рассматриваются возможности Портфолио как инструмента формирования рефлексивно-развивающей компетенции в процессе изучения ИЯ. Для формирования личности субъекта межкультурной коммуникации крайне необходимым является формирование адекватной самооценки у изучающих ИЯ, так как именно она является одним из основных факторов, определяющих эффективность учебной деятельности. Самооценка представлена когнитивным и эмоциональным компонентами. В качестве условия формирования адекватной самооценки рассматриваются учебное сотрудничество и собственная учебная деятельность, в процессе которой происходит усвоение критериев оценок, их видов, форм и др. Портфолио рассматривается в качестве инструмента реализации рефлексивного подхода в обучении ИЯ на основе действий самоконтроля и самооценки.

Ключевые слова: портфолио, рефлексия, самооценка, самоконтроль, самообучение, субъект межкультурной коммуникации, Европейский языковой портфолио.

Статья поступила 30.08.2017 г.